

Cijenjeni čitatelji,

nastavljamo s aktivnostima. U siječnju na HT II program u emisiji Obiteljski vrtuljak o disleksiji govore doc. dr.sc. Mirjana Lenček-Vancaš i prof. logoped Stanislava Leljak-Turžanski. Taj isti mjesec prof. logoped Željka Butorac drži predavanje i radionicu u OŠ Janka Leskovara u Pregradi za vijeće županije (engleski jezik), u veljači u OŠ Medvedgrad, Zagreb, a u ožujku OŠ Matija Gubec, Zagreb.

Donacija od Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži za projekt Izrada, primjena i vrednovanje modela edukacije učitelja i roditelja o problemu disleksije, drugi dio obuhvaća područje Dubrave. Tako u veljači imamo dvodnevni seminar na županijskom nivou u OŠ Vjenčeslava Novaka, gdje je bilo prisutno 156 sudionika i u OŠ Marija Jurić Zagorka, 84 sudionika. U sljedećem broju Biltena upoznat ćemo Vas s reakcijama sudionika, koje smo dobili u provedenoj anketi. Predavanja i radionice drže doc.dr.sc. Mirjana Lenček- Vancaš i prof. logoped Željka Butorac.

U ožujku se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu održava 1. okrugli stol o knjižničnim uslugama za osobe s posebnim potrebama. Predavali su:

Gyda Skat Nielsen: Library Services to Persons with Dyslexia Worldwude

Mirjana Lenček-Vancaš: Disleksija – kazna i zločin?

Veronika Čelić-Tica i Dunja-Marija Gabrijel: Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama – Utvrđivanje problema čitanja i pisanja kod osoba s izrečenim odgojnim mjerama u HR

diskusija

Sandra Bradarić-Jončić: Uvod u problematiku oštećenja sluha

Andrija Halec: Tehnička pomagala u komunikaciji osoba oštećenog sluha

Ljiljana Sabljak: Rad narodnih knjižnica s osobama s posebnim potrebama i usluge za korisnike oštećenog sluha

diskusija

promocija IFLA-inih smjernica

U travnju Hrvatsko logopedsko društvo, Zagrebačka sekcija, Hebrangova 17, Zagreb, ima prezentaciju prevedene knjige T.R.Miles, Elaine Miles "Disleksija – sto godina istraživanja i prakse". Recenzent i presenter: prof. logoped Stanislava Leljak-Turžanski. Knjiga se može nabaviti u NAKLADI SLAP, broj telefona 01-6281-774.

U travnju u OŠ Davorin Trstenjak prof. logoped Stanislava Leljak-Turžanski drži predavanje *O individualiziranom pristupu školovanja djece s teškoćama čitanja i pisanja*

U svibnju imamo Savjetovanje, KIC, Preradovićeve 5/1, Zagreb a predaju doc. dr. sc. Mirjana Lenček-Vancaš: *Disleksija – kazna i zločin?*; Dunja-Marija Gabrijel i Veronika Čelić-Tica upoznaju prisutne s projektom pod nazivom: *Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama – Utvrđivanje problema čitanja i pisanja kod osoba s izrečenim odgojnim mjerama u RH* i prof. logoped Ines Galić-Jušić: *Disleksija – specifična teškoća u učenju, predstavljanje knjige- priručnika pod naslovom "Dijete s teškoćama u učenju"*. Knjiga je u tisku i može se nabaviti u OSTVARENJU, telefon 044/ 732-228; 732-230.

Pozivam sve da nam se pridruže i napišu u Bilten svoja zapažanja, razmišljanja, dileme i iskustva u radu s djecom koja imaju disleksiju.

Srdačan pozdrav,

prof. Stanislava Leljak-Turžanski, logoped

Kako se priprema novi Nacrt prijedloga izmjena Zakona o školstvu Hrvatska udruga za disleksiju obratila se ministru Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa doc. dr. sc. Draganu Primorcu, pismom i prijedlozima za prilagodbu u školskom sustavu, koje bi djeci s disleksijom omogućilo uspješno školovanje. Pismenu potporu su nam pružili Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet s potpisom dekana prof. dr. sc. Milka Mejovšeka, Hrvatsko logopedsko društvo, predsjednica doc. dr. sc. Draženka Blažić i Aktiv stručnih suradnika logopeda osnovnih škola sjeverne Hrvatske, voditelj stručnih vijeća prof. Željka Butorac, logoped.

Radi Vaše informiranosti a očekujući i Vašu podršku, tiskamo u cijelosti pismo i prijedloge.

Prof. Stanislava Leljak-Turžanski, logoped

U Zagrebu, 24. lipnja 2004.

Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa
Trg hrvatskih velikana 6, 10 000 Zagreb
n/r Dr. Dragan Primorac

Predmet:

**PRIJEDLOZI ZA PRILAGODBE U ŠKOLSKOM
SUSTAVU KOJE BI OMOGUĆILE DJECI S
DISLEKSIJOM USPJEŠNO ŠKOLOVANJE**

Poštovani gospodine ministre,

Obraćam Vam se u ime Hrvatske udruge za disleksiju koja je osnovana u Zagrebu 1992. godine kao nevladina udruga građana (stručnjaka, roditelja, nastavnika itd.). Naš cilj je pomoći djeci i odraslima s disleksijom, disgrafijom, diskalkulijom i sličnim teškoćama. To ostvarujemo putem raznih aktivnosti, samostalno i u suradnji s odgovarajućim stručnim tijelima i institucijama.

Izuzetno nam je drago da se u osobi ministra našao svestran stručnjak. Vama ne moramo posebno objašnjavati kakve trajne teškoće izaziva disleksija u pojedinca te koje su posljedice društvo u cjelini, ukoliko dijete s disleksijom nema adekvatan tretman. Međutim, uz povoljne uvjete školovanja i terapiju, osobe s disleksijom mogu imati značajno manje problema, štoviše mogu se ispoljiti potencijalne prednosti njihovog drugačijeg kognitivnog stila. Procjenjuje se da je djece s tim teškoćama 5-10%, dakle obraćamo Vam se u ime značajnog dijela populacije, odnosno po procjeni 30.000 djece u osnovnim školama.

Budući da se upravo pod Vašim vodstvom priprema promjena školskog sustava, smatramo da je pravi čas da se razmotre i prilagodbe za djecu s ovim teškoćama. Time bi se toj djeci omogućilo kvalitetnije i duže školovanje, izbjegli bi se mnogi problemi koji sada nastaju.

Za sveobuhvatan pristup problemu nužna je intersektorska suradnja - prosvjete i javnog zdravstva - školske medicine. Stoga ćemo se obratiti i Ministarstvu zdravstva, a također i Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Saboru Republike Hrvatske. Podršku ovoj inicijativi tražimo i od Edukacijsko-rehabilitacijski fakulteta u Zagrebu, Aktiva stručnih suradnika i logopeda više županija u Hrvatskoj, Hrvatskog logopedskog društva, dječje pravobraniteljice, Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba i Saveza defektologa Hrvatske.

U prilogu Vam šaljem naše prijedloge te još ponešto o disleksiji i našem radu.

Vjerujemo da ćete Vi osobno imati posebno sluha za ova razmišljanja. Molimo Vas da nam javite kada je moguć termin sastanka na kojemu bi Vam naša radna grupa iznijela prijedloge rješenja postojećih problema i metode provođenja.

Srdačan pozdrav,

prof. logoped Stanislava Leljak-Turžanski
predsjednica Hrvatske udruge za disleksiju

Prilozi:

- Prilog 1: Prijedlozi za prilagodbe u školskom sustavu koje bi omogućile djeci s disleksijom uspješno školovanje
- Osali: Pismo podrške Aktiva stručnih suradnika logopeda sedam županija
Dopis Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu
Dopis Hrvatskog logopedskog društva
Poremećaji učenja, prof. logoped Željka Butorac
O Hrvatskoj udruzi za disleksiju
Promidžbeni letak Hrvatske udruge za disleksiju
Interaktivni priručnik o disleksiji na CD-u

**PRIJEDLOZI ZA PRILAGODBE U ŠKOLSKOM
SUSTAVU KOJE BI OMOGUĆILE DJECI S
DISLEKSIJOM USPJEŠNO ŠKOLOVANJE**

1. POSTOJEĆE STANJE U ŠKOLAMA I PROBLEMI

Koliko ima djece s disleksijom?

Po procjenama stručnjaka 5-10% populacije ima disleksiju.

Školske godine 2001/2002. u Hrvatskoj je ukupno osnovnu školu pohađalo 400.100 učenika. Računamo li s prosjekom procjene – 7,5%, u osnovnim školama se nalazi 30. 000 učenika s disleksijom.

Koji problemi nisu riješeni?

- ne postoji sustavno otkrivanje disleksije,
- nastavnici nisu educirani za rad s djecom koja imaju disleksiju, nastavna pomagala i udžbenici su u pravilu neadekvatni za djecu s disleksijom,
- premalo je logopeda: po našoj procjeni 10 puta manje od realne potrebe,
- zakoni i propisi koji štite ovu djecu su manjkavi i nedorečeni, ne provode se zbog neznanja ili nedostatka uvjeta

Koje su posljedice takvog stanja?

- Djeca s disleksijom se neadekvatno školuju jer sustav ni u jednom dijelu nije prilagođen njihovim potrebama. Školovanje im je kraće jer zbog loših ocjena teško prelaze u viši stupanj obrazovanja. Tim su povrijeđena i njihova prava.
- Česta je pojava rane delikvencije i društveno neprihvatljivog ponašanja u djece s disleksijom što nastaje zbog nepovoljnog

odnosa okoline (dijete je prepoznato kao glupo i lijeno) i nemogućnosti školovanja.

- Neadekvatno tretirana disleksija stvara psihološke, obiteljske, obrazovne i materijalne probleme za dijete, školu i roditelje.
- Školovanje djece s disleksijom je često ipak skuplje od standardnog školovanja (terapija, dodatna nastava, popravni ispiti, instrukcije, pomoć roditelja), a rezultati su zbog neefikasnog postupka i odsustva suradnje škole najčešće ispod stvarnih sposobnosti djece.

2. CILJEVI KOJE ŽELIMO POSTIĆI NAŠIM PRIJEDLOZIMA

- omogućiti populaciji s disleksijom potpuno školovanje prikladno njihovim stvarnim mogućnostima,
- umanjiti psiho-socijalne posljedice koje nastaju zbog postojećeg nepovoljnog odnosa okoline,
- povećati broj školovanih osoba u Hrvatskoj,
- ciljanom strategijom optimalizirati korištenje materijalnih sredstava i ljudskih resursa,
- uvažavanje ovako velike populacijske skupine osoba sa specijalnim potrebama bio bi dobar primjer civilizacijskog postignuća u našem društvu.

3. NAŠI PRIJEDLOZI

1. Rano otkrivanje disleksije

Iako disleksija može biti otkrivena i ranije, smatramo da je za cijelu populaciju to moguće provesti pri upisu u osnovnu školu. Ispitivanje bi provodili školski logopedi tijekom 1. razreda osnovne škole, prema unaprijed pripremljenom modelu i rasporedu. Tako bi se ta skupina djece ranije izdvojila i uputila na terapiju, kao i na poseban tretman u školama. Za dijete je dragocjeno da terapija počne što ranije jer se tako disleksija može znatno ublažiti. Ovaj pristup je i najekonomičniji i najjednostavniji.

2. Prilagodba metoda rada s djecom koja imaju disleksiju

Ova skupina djece zahtijeva prilagodbe metoda rada (npr. više vizualizacije pri usvajanju gradiva). Te metode se dijelom mogu primjenjivati u nastavi za svu djecu, jer su i inače poželjne, a dio potreban djeci s disleksijom mogao bi se obavljati na dodatnoj nastavi ili u boravku, a moglo bi se uključiti i roditelje. Bilo bi potrebno da tim

stručnjaka, na čelu s logopedima, utvrdi koje su to metode i kako ih primjenjivati.

3. Prilagodba udžbenika i nastavnih sredstava

Djeca s disleksijom znatno efikasnije uče iz nastavnih pomagala koja su više bazirana na vizualizaciji - slici, nego na riječi. Iz pojedinih nastavnih predmeta mogli bi imati i posebne udžbenike. Također, treba obratiti pažnju na grafičku obradu nastavnih sredstava. Djeci treba omogućiti korištenje dodatnih sredstava (npr. tablice množenja i kalkulatora na nastavi, zvučnih knjiga, raznih predložaka za razumijevanje itd.). Treba napomenuti da se ne radi o skupim sredstvima.

4. Edukacija nastavnika

Trebalo bi provesti sistematičnu edukaciju koja bi zahvatila sve nivoe obrazovanja. Naša udruga ima višegodišnje iskustvo u takvim edukacijama koje su u raznim sredinama bile vrlo dobro prihvaćene jer nastavnicima olakšavaju rad s problematičnom djecom. Edukaciju je moguće provesti u većim grupama, kroz predavanja i radionice, mogli bi ih održavati i logopedi koji su zaposleni u školama u okviru svog radnog vremena. Vrijeme koje bi oduzeli od terapije, višestruko bi se vratilo kroz suradnju nastavnika koji bi znali kako raditi s djecom. Budućim generacijama nastavnika i fakultetski obrazovanih ljudi koji će raditi s djecom, ovu bi problematiku trebalo uvrstiti u njihovo obavezno školovanje, kako bi se dodatna edukacija svela na prijenos novih spoznaja o disleksiji i na razmjenu iskustava.

5. Provjera znanja učenika s disleksijom

Standardne provjere znanja (testovi, ispitivanja bez najave) najčešće ne daju stvarnu sliku znanja djece s disleksijom što ih dovodi u neravnopravan položaj i izaziva animozitet prema školi. Za njih bi trebalo standardizirati provjeru znanja, koja je prilagođena njihovim teškoćama (npr. više usmenog ispitivanja, kod testova produžiti vrijeme testiranja ili smanjiti broj pitanja itd.)

5. Državna matura za učenike s disleksijom

Pri dogovaranju modela državne mature treba izraditi paralelan model za učenike s disleksijom koji bi im omogućio polaganje ravnopravno s ostalim. U protivnom, ova bi populacija bila značajno ugrožena i teško bi prelazila u viši stupanj školovanja.

6. Upis učenika s disleksijom u viši stupanj školovanja

Djeci s disleksijom trebalo bi omogućiti olakšice kod upisa u viši stupanj školovanja, prema stupnju njihovih teškoća.

7. Zapošljavanje logopeda

Po našoj procjeni osnovne škole trebale bi oko 10 puta više logopeda nego što ih ima da bi se pokrile stvarne potrebe. Svjesni smo da je u ovom času zapošljavanje logopeda veliko ulaganje, ali smatramo da bi trebalo izraditi snimku postojećeg stanja i na temelju dobivenih podataka izraditi plan zapošljavanja u budućnosti, te zaustaviti vrlo štetnu tendenciju smanjivanja broja logopeda u školama.

8. Prilagodba postojećih i donošenje novih zakona i propisa

Sve navedeno u prethodnim točkama trebalo bi ugraditi u zakonodavstvo, na konzistentan i primjenjiv način.

9. Uvažavanje mišljenja nevladinih udruga koje se bave ovom problematikom

Kod donošenja odluka, zakona, kao i kod planiranja potrebnih prilagodbi u školskom sustavu trebalo bi uvažiti mišljenje nevladinih udruga kao autentičan i najvjerodostojniji pokazatelj stvarnog stanja.

4. POTREBNA ULAGANJA I RESURSI

Izneseni prijedlozi ne zahtijevaju velika materijalna sredstva.

Edukacije nastavnika moguće je mjestimično obavljati unutar radnog vremena logopeda, ponegdje s gostovanjem logopeda iz drugih sredina, kao što je i sada slučaj sa stručnim usavršavanjima nastavnika.

Oprema i dodatna pomagala za djecu s disleksijom nisu skupa, najčešće se svode na tekst napisan većim fontom i pomagala koja je moguće izraditi u kućnoj radinosti.

Prilagodba školskih udžbenika nije skupa, ako se ugradi u izradu udžbenika.

Zakonsko i stručno reguliranje postupaka poučavanja i ocjenjivanja djece s disleksijom zahtijevaju visoko stručan rad i dobru volju društva.

Najveća sredstva potrebna su za zapošljavanje logopeda. U ovom času može se izraditi strategija planskog rješavanja tog problema. Ono što treba djeci s disleksijom je znanje i svijest odraslih koji s njima rade. Dakle, materijalna ulaganja su relativno mala s obzirom na veliki mogući rezultat - velikom postotku populacije (u kojem se kriju i izrazito talentirani i perspektivni

stručnjaci) omogućilo bi se školovanje koje sada ne mogu dobiti.

Naša udruga koja okuplja stručnjake logopede, nastavnike, učitelje, psihologe, fonetičare, pedagoge, te roditelje, voljna je pridonijeti svojim iskustvom, znanjem i entuzijazmom u svakoj akciji koja bi unaprijedila život i školovanje djece s disleksijom.

OKRUGLI STOL O KNJIŽNIČNIM USLUGAMA ZA OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA

Prvi okrugli stol Komisije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, HKD-a održan je 26. ožujka 2004. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu s temom " *Osobe sa specifičnim teškoćama učenja, čitanja i pisanja i osobe oštećenog sluha kao korisnici knjižnice*". Povod za održavanje Okruglog stola bila je promocija prijevoda dviju publikacija Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) u izdanju Hrvatskoga knjižničarskog društva: " *Smjernice za knjižnične usluge za osobe s disleksijom* " i " *Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe* " (glavna urednica hrvatskih izdanja Mirna Willer).

Skup je otvoren pozdravima i uvodnim riječima gospođe Marine Mihalić u ime NSK, gospođe Alemke Belan-Simić, predsjednice HKD-a, gospođe Tanje Sušec, predsjednice Stručnog odbora HKD-a, gospođe Branke Šulc, pomoćnice ministra kulture RH i gospođe Mire Zovko, više savjetnice u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Cjelokupni program pratilo je stotinjak sudionika, od kojih su se mnogi djelatno uključili u diskusije, koje su uslijedile nakon svakog od dva bloka pozvanih izlaganja. Za sudionike bio je osiguran tumač znakovnog jezika. Prvi blok izlaganja bio je posvećen osobama sa specifičnim teškoćama učenja, čitanja i pisanja, a otvorila ga je svojim izlaganjem " *Library Services to Persons with Dyslexia Worldwide* ", jedna od dviju autorica IFLA-inih Smjernica za tu grupu korisnika, gošća iz Danske, gospođa Gyda Skat Nielsen. Zatim je prof. Mirjana Lenček-Vancaš iz Hrvatske udruge za disleksiju, govorila na temu " *Disleksija – kazna i zločin?* ", gdje je istakla važnost ranog utvrđivanja problema disleksije. Kolegice Veronika Čelić-Tica, savjetnica za školske knjižnice u NSK i Dunja-Marija Gabriel, predsjednica Komisije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama HKD-a, predstavile su prvi knjižničarski projekt s područja disleksije " *Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama – Utvrđivanje problema čitanja i pisanja kod osoba s izrečenim odgojnim mjerama u RH* ".

Potom je uslijedio video prikaz, izbor iz BBC-evog programa pod nazivom "Disleksija", koji je u prijevodu

prof. Nade Lovrić (Poliklinika SUVAG, Zagreb) predstavljen sudionicima projekta kao prilog za diskusiju o disleksiji. Iznesena je tvrdnja da 45% populacije zatvorenika u Engleskoj ima disleksiju. Prikazan je razgovor s troje ljudi kojima je na odsluženju zatvorske kazne u engleskim kaznenim ustanovama dijagnosticirana disleksija. Budući da nisu bili u dječjoj dobi prepoznati kao osobe s teškoćama čitanja i pisanja, nije im pružena primjerena pomoć, pretrpjeli su mnoga poniženja i nerazumijevanje okoline, a onda su se ogriješili o zakon.

Nakon diskusije zaključeno je da projekt o utvrđivanju točnog broja djece i mladih s teškoćama čitanja i pisanja u odgojnim domovima i kaznenim ustanovama u Hrvatskoj i izrada stručnog programa za knjižničare za rad u knjižnicama navedenih ustanova, najbolji je mogući program i putokaz za daljnji rad. Osim toga istaknuto je da su knjige lagane za čitanje opisane u IFLA-inoj publikaciji "Smjernice za građu laganu za čitanje" neophodne u obrazovnom procesu osoba s disleksijom i da je potrebno potaknuti u Hrvatskoj proizvodnju građe lagane za čitanje, koja bi trebala služiti svim osobama s različitim teškoćama čitanja i pisanja tj. učenja razumijevanja pročitanog.

U drugom dijelu posvećenom knjižničnim uslugama za osobe oštećena sluha, predstavila se docentica Sandra Bradarić-Jončić s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, predavanjem "Uvod u problematiku oštećenja sluha". Potom je gospodin Andrija Halec iz Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih govorio o "Tehničkim pomagalima u komunikaciji osoba oštećenog sluha", demonstrirajući na sudionicima njihovu učinkovitost. Gošća iz Republike Slovenije gospođa Jadranka Matić-Zupančič, voditeljica matične službe iz Knjižnice Mirana Jarca, Novo Mesto, govorila je o "Potrebama gluhih i nagluhih kao ishodištu za oblikovanje potreba javnih knjižnica" na temelju slovenskih iskustava i važećih slovenskih zakona. Ljiljana Sabljak, voditeljica Gradske knjižnice KGZ-a i članica Komisije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama HKD-a, izlagala je na temu "Rad narodnih knjižnica s osobama s posebnim potrebama i usluge za korisnike oštećenog sluha".

U živoj diskusiji u koju su se uključili uz knjižničare, djelatnici Poliklinike SUVAG i članovi Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih, iskristalizirala se potreba iznalaženja što boljih puteva komunikacija (posebna pomagala u opremi knjižnica, uvođenje znakovnog jezika kao službenog jezika u Hrvatskoj), kako bi se bez razlike mogao ostvariti slobodan pristup informacijama u javnim knjižnicama. Dogovoreno je da se pokrene istraživanje, kojim bi se utvrdio broj osoba s oštećenim sluhom kao korisnika javnih knjižnica i pokretanje edukacije knjižničara, koji bi se osposobili za rad s gluhim i nagluhim osobama u skladu s IFLA-inim Smjernicama. Prema procjeni u Republici Hrvatskoj postoji 200.000 osoba s poremećajem sluha i još neutvrđen broj osoba s disleksijom, što upućuje na zaključak da je HKD i njegova Komisija za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama odabrala pravi trenutak za prevođenje IFLA-inih Smjernica na hrvatski jezik te

pokretanje projekta "Knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama – Utvrđivanje problema čitanja i pisanja kod osoba s izrečenim odgojnim mjerama u RH" kao i temu svog prvog Okruglog stola.

Ljiljana Sabljak i Dunja- Marija Gabriel

Tiskamo još nekoliko prijevoda iz sažetka First All-European Dyslexia Conference Budapest, Hungary.

S engleskog govornog područja prevela mr.sc. Katarina Pavičić-Dokoza

Patrizia Piccinini, Primary school teacher, Lucca, VI Circolo Didattico

Matematičko razmišljanje kao potpora kod čitanja i pisanja

Puzanje i fini hod osnovni su motorički pokreti u našem mozgu koji su nasljeđeni. Dobro je poznato da slaba aktivacija ovih pokreta u prvim mjesecima života djelomično onemogućavaju prve spoznaje prostora, a posljedica je nesposobnost nastajanja intuicije, odnosno nema intuitivnog ponašanja kortezionske osnove (matematičko razmišljanje), koja se definitivno formira u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Mozak se razvija- vremenom na njega utječu zvučna percepcija i ritmički pokreti. Tako su živa bića mogla bolje čuti zvukove koje su sami slučajno proizveli, dok su neke druge zvukove samovoljno proizvodili. Koliko je potrebno vremena, i koliko je potrebno iskustva da slučajni nepovezani pokreti novorođenčeta postanu namjerno proizvedene geste ili glas? Kako beba može doseći izražavanje govorom ili pismom? Tako da sačuva odnos između ritma, pokreta i glasa.

Školsko znanje treba dobru i čvrstu osnovu, a to su substrati raznolikog znanja koje će se vremenom diferencirati i razviti u fino znanje, ne gubeći ništa od svog zajedničkog općeg podrijetla. Znanje se ostvaruje kroz čitav niz različitih modaliteta, ali sve je povezano finom niti povezanosti prostora i vremena. Vrijeme se realizira kroz pulsiranje, ritam, dužinu, pauzu, slijed. Prostor se realizira kroz mjere i orijentaciju. Odnos vrijeme- prostor realizira se kao prostor u kojem se ostvaruje neki događaj u vremenskom periodu a pojedinac se uklapa u zajedničko dobro.

Naš prijedlog za učenje namjenjen je djeci koja nemaju kliničku patologiju a imaju problema u predškolskoj i osnovnoškolskoj dobi. Cilj ovih prijedloga je da se spriječe i prevladavaju nepoželjne situacije. U stvari, nepravodobna intervencija može dovesti do čitavog niza problema koje se u kasnijoj dobi neće moći riješiti a utjecat će u daljnjem sustavu školovanja.

Očito je da učitelj mora djelovati u nekoliko smjerova:

-treba potaknuti razvoj jezika kod djece koja imaju poteškoće

-treba kroz igre poboljšati ritmičko-motoričku, vremensku i vokalnu koordinaciju

-provjeravati rezultate rada kroz čitanje i pisanje, jer kroz te oblike misao postaje glas i potiče pokret.

Kontakt: e-mail: obonekenoby@iol.it

S njemačkog govornog područja prevela Koraljka Zajec

Dr. med. Harry de Maddalena

Klinika za uho, grlo i nos, Sveučilište u Tubingenu

Auditivna percepcija, fonološki razvitak i poremećaj u čitanju i pisanju

Najprije ćemo opisati ona područja auditivnog razvoja percepcije (primjerice sluh – kod razlikovanja glasova, auditivne pozornosti, prizvuka), koja su posebno važna kod učenja osnovnoškolaraca. Zatim će biti predstavljena standardizirana i informativna ispitivanja, koja su pogodna za dijagnosticiranje auditivne sposobnosti percepcije kod djece. Raspravljat ćemo o mogućnostima i ograničenjima dijagnostičkog postupka. Na konkretnim primjerima i razvojno- psihološkim modelima, pokazat ćemo kako nedostatak ili usporeni razvoj u auditivnoj percepciji štetno se odražava na adekvatno svladavanje vještina čitanja i pisanja. Teoretski i iskustveno nije razjašnjeno, kako međusobno djeluju auditivna percepcija i razvitak fonoloških vještina (npr. fonološka svijest). U dijagnostičkoj praksi se često nekritički izjednačavaju tzv. centralni auditivni poremećaji obrade i fonološki deficit. Takvo izjednačavanje auditivnih i fonoloških poremećaja, u razvoju djece s poremećajem čitanja i pisanja može dovesti do neadekvatnih ili čak krivih terapija. Iz tih se razloga zagovara da se dijagnostika i terapija auditivnog razvoja percepcije, kod djece s poremećajem čitanja i pisanja

provodi interdisciplinarno, te po standardiziranim i utvrđenim postupcima.

Kontakt: harry.de-maddalena@med.unituebingen.de

Michael Becker

Ministarstvo obrazovanja Njemačke pokrajine
Mecklenburg-Vorpommern

Školska pomoć za učenike s teškoćama čitanja i pisanja u njemačkoj pokrajini Mecklenburg-Vorpommern

U toj pokrajini se posljednjih godina provodi uspješna pomoć u školi za učenike koji imaju teškoće pri čitanju i pisanju. Pomoć u školi je postalo pravilo za razvitak i osiguranje kvalitete učenja u školama te pokrajine.

Za ostvarivanje pomoći u školama odlučujuća je školska dijagnostika, stupnjevanje po težini, specifično permanentno obrazovanje popraćeno istraživačkim projektima i školskim nadzorom.

Realizaciju omogućavaju normirani dijagnostički postupci, povezani s edukacijom nastavnika svih škola, te strukturalno dobro organizirana školska pomoć.

Koncept strategije pomoći pri teškoćama čitanja i pisanja u Mecklenburg-Vorpommernu obuhvaća istraživanje u predškolskoj dobi, preko oblika intenzivne pomoći u osnovnoj i srednjoj školi, pa sve do poslovnog prilagođavanja. To je dio djelotvorne pedagogije, te je predstavljen kroz kompetentne multiplikatore na mnogim radionicama s učiteljima, roditeljima i zainteresiranima. U ovoj radionici predstavljamo intenzivnu školsku pomoć u osnovnim školama, "grupu sedmica", kao alternativnu pomoć za sve učenike srednjih škola, te pojedinačne slučajeve stručnog obrazovanja za učenike stručnih škola koji imaju disleksiju.

Kontakt e-mail: m.becker@kultus-mv.de

BILTEN IZDAJE:

Hrvatska udruga za disleksiju

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Kušlanova 59a

Urednica: Stanislava Leljak-Turžanski, predsjednica

Uredništvo: Karmela Krušlin, dopredsjednica

Gordana Baričević

Nada Lovrić

Emica Farago

Ljiljana Petrovski

Ana Kalčić

Maja Rački

Mirjana Lenček-Vancaš

Izlazi 2 puta godišnje. Naklada 500 primjeraka.

BILTEN JE BESPLATAN!

HUD

Hrvatska udruga za disleksiju

Kušlanova 59a, 10000 Zagreb

tel: 01/2338-022, fax: 01/2333-360
091/568-1009

(dežurstvo srijedom od 18 do 19 sati)
žiro račun 2390001-1100134271

web stranica: www.hud.hr

na kojoj postoji forum gdje možete uputiti svoja pitanja